

T klooster

Een rondgang door de kunstmanifestatie in 'T klooster aan de Maczekstraat in Breda is toch vooral een rondgang door de ruimte van het oude klooster. Het gebouw, inmiddels van zijn religieuze functie ontdaan, bestaat nog onweerstaanbaar en streng. Sobere baksteenarchitectuur, heldere indeling van ruimtes voorzichtig afgeschermd van buiten en docus van licht.

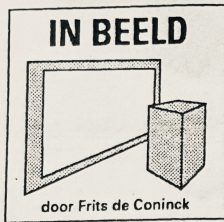
De gangen en de oude cellen flankeren de vierkante kloosterhof waarin de ziel van het klooster besloten ligt. Dat blijft het dus, een klooster, trouw aan de oorsprong van het woord: het latijnse claustrum dat 'afgesloten ruimte' betekent. Die steer, die het gebouw ook na het vertrek van de kloosterzusters nog steeds aankleedt, is de leidende gedachte achter de kunstmanifestatie die er nu in plaats vindt.

'Het beleg van geslotenheid', onder die titel willen de 24 deelnemende kunstenaars met hun werk voelbaar en actief aanwezig zijn in deze specifieke architectuur. Met hun werk, deels bestaand en in een aantal gevallen voor deze gelegenheid gemaakt, openen ze een aanval op de geslotenheid door ons bewust te laten worden van het autonome karakter van deze ruimte.

Nu de Benedictinessen plaats hebben gemaakt voor tal van kunstenaars die er hun atelier hebben, is wel de functie maar niet de architectuur veranderd. Er is wel een verandering in onze waarneming en ervaring van de ruimte. Lopend door het gebouw dat nooit de echo van een voorbij religieus verleden verliest, worden we door de individuele kunstwerken met nadruk gewezen op het licht, de devotie, de ronde bogen en de vierkante hof, de ruimtelijkheid. De ogen worden ons geopend voor de oude geslotenheid.

Maar het gebouw blijft dominant, ondanks alle pogingen tot ingrijpen, zoals we de kunst in deze context ook kunnen verstaan. Want de ingrepen zijn klein en bescheiden. Alsof een schroom is, een aarzeling om met teveel nadruk hier aanwezig te zijn. Alsof spreken nog altijd ongepast is. Het gebouw vertoont zijn oude, vertrouwde samengang, leunend op een cultuur van vele eeuwen, waar de aanwezige kunst een diversiteit vertoont aan vluchtige ideeën, toevallige vondsten, kleine uitroepen en een enkel groot woord. Het is waar, de meeste kunst kan het gebouw niet aan.

Annemiek Fontein en Jan Roozenbeek spreken een woord van betekenis. In de kloosterhof hebben ze een beeld gerealiseerd in de vorm van een rechtopstaande halve cirkel die de hof doorsnijdt. Het is een scherm van gevlochten betonijzer waar aluminium plaatjes aan hangen die even licht bewegen op de fluister-

ring van de wind als de bladeren op de grond. De donkere geslotenheid van de stille baksteen muren wordt subtiel opgeheven door de beweging van het licht dat in het aluminium weerkaatst. Tegelijk wordt de architectuur van de raambogen bevestigd in de grote halve boog die het beeld staand op de grond maakt. De kloosterhof, zelf een opening in geslotenheid, wordt op deze manier herbenoemd en naar een nieuw betekenis getild.

Verrassend is de muurschildering van de Bredase Marijke Fitz-Verploegh. Op de muur aan het eind van een van de vier gangen rond de hof heeft zij een monumentale rozet geschilderd. De eerste, spontane notitie is die van het gebrandschilderde roosvenster in de gotische kathedraal. Maar belangrijk nu is de formele, architectonische betekenis. Het rozet, opgebouwd uit veelkleurige stervormen, definieert het eindpunt van de gang, daar waar het oog tot stilstand komt en bevestigt tegelijkertijd door zijn ronde vorm de talrijke

bogen van het plafond. Het rozet legt nadruk op de bogenreeks die iets eindeloos krijgt.

Wat verrast is dat dit werk van Fitz-Verploegh in deze omgeving zo op zijn plaats is, daaraan betekenis geeft en daaraan betekenis ontleent. In de afzondering van de galerie ontbeert het kenmerklijk zo'n vitale impuls van de omgeving en maakt het statische indruk. 'T klooster toont zichzelf als artistieke activiteit, niet als een museum. Veel van het werk is mentaal jong en beperkt van betekenis. Maar het is hier ook veilig: het gebouw is de dominante orde die alle kunst een plaatsje gunt, maar binnen haar grenzen.

■ 'T klooster, Maczekstraat 82, Breda, is op zaterdag en zondag open v/m 24 januari.

Maria van Heeswijk

Maria van Heeswijk is autodidact en dat laat ze weten. Niet lastig gevallen door vooraf noodzakelijke schijnende opleiding waarvan je je na voltooiing weer moet losmaken, schildert ze uit eigen onbevangen overtuiging. Gewoon omdat ze dat wil. Omdat ze iets te vertellen heeft en omdat ze gelooft in de manier waarop ze dat doet.

Haar schilderijen stralen een overtuiging en een vanzelfsprekendheid uit alsof ze altijd al bestaan hebben. Alsof het onze stomheid is dat we ze nu pas ontdekken. En in zekere zin is het ook zo dat haar verhaal oeroud is, net als de schilderkunst

waarvan ze zich bedient om ons haar verhaal te vertellen.

Maria van Heeswijk (1954) put uit de oude bron van legenden, volkse mythes en verhalen die ze 's avonds haar eigen kinderen vertelt. Ze is huisvrouw, moeder, minnares en bezitster van een vrachtwagenrijbewijs, die zich vrijmaakt om te schilderen. Om wat gezien en gedacht, verteld en gehoord is in enorme kleuren tot nieuw leven te roepen. Haar stijl is eigenzinnig. Ze doet denken aan het Duitse expressionisme, maar ook aan Munch, Felle, grote kleurvlakken en doortrokken van pathos. Maar altijd oprecht, omdat haar werk intellectueel wantrouwen en dubbelzinnigheid mist die veel eigentijds werk soms ook onpruimbaar maken.

Haar schilderijen gloeien. Ze laadt de wereld van haar verhaal op met de energie de kleur haar levert. En uit die kleurvlakken komen haar figuren te voorschijn, alsof het schilderij zelf leven baart. Haar figuren ontstaan in de verhouding tot de omringende kleuren, die vervolgens staan voor landschappelijke elementen. Inderdaad, haar kleuren domineren de figuratieve voorstelling. Eerst is er rood en daarom stellen we vast dat het gras is. De wereld van Maria van Heeswijk, dat is de wereld met humor, waarin de vrouw de hoofdrol speelt, de lucht groen is en alle mannen een aap.

■ Schilderijen van Maria van Heeswijk in Galerie Tegenbosch, Putterstraat 48, Heusden, tot 1 februari.

• 'De zwarte duif' van Maria van Heeswijk, zie zien in Heusden.

FOTO TEGEN-